

Triodos Bank over de toekomst financiële sector

Position paper voor Rondetafelgesprek Vaste Commissie voor Financiën, Tweede Kamer 12 december 2018

Maatschappelijke oriëntatie en opgave als leidraad

De financiële sector is een wezenlijk onderdeel van de maatschappij. Zij behoort ten dienste te staan van de reële economie en samenleving: ondernemingen, maatschappelijke instellingen, wij allen als burger en consument. Daarom is een bank, een verzekeringsbedrijf of een pensioenfonds geen 'gewoon' bedrijf. Dat vraagt om een herkenbare maatschappelijke verankering, zoals ook blijkt in elke discussie na de financiële crisis over de rol van banken. Dit is de positie die Triodos Bank sinds haar oprichting in 1980 kiest. Het dienen van alle stakeholders draagt eraan bij dat die maatschappelijke rol geborgd wordt. Een businessmodel met dominante oriëntatie op aandeelhouderswaarde of 'finance for finance' doet dat niet.

Maatschappelijke oriëntatie en verbinding met de maatschappelijke opgaven van deze tijd zouden de grondslag moeten zijn voor de agenda voor de toekomst van de financiële sector. Deze koers kan alleen slagen als financiële instellingen zelf deze rol op zich nemen en zich daarbij ondersteund weten door adequate regelgeving en toezicht. In die wisselwerking kan weer vertrouwen van de burger in de financiële sector ontstaan. Cultuur en gedrag binnen de financiële sector worden volgen dan de bewust gekozen maatschappelijke rol. Triodos Bank ziet kansen voor de financiële sector om deze rol beter te verankeren.

Banken en de Sustainable Development Goals

Momenteel wordt (inter)nationaal veel aandacht besteed aan de relatie tussen (mondiale) maatschappelijke opgaves en de rol die de financiële sector daarin zou moeten spelen. De Sustainable Development Goals (SDG's) en het Akkoord van Parijs zijn daarbij wezenlijke richtsnoeren geworden voor de financiële sector. Triodos Bank juicht dit toe. Samen met andere collega-banken wereldwijd, verenigd in de Global Alliance for Banking on Values (GABV), stellen wij elke dag de vraag of de projecten en ondernemingen – waarvoor aangeklopt wordt voor financiering - waarde toevoegen aan de maatschappij (people, planet, prosperity). Deze verbinding met de reële economie en maatschappelijke agenda is diep verankerd in onze missie. Het mes snijdt hier aan twee kanten: naast een optimale bijdrage aan het realiseren van een duurzame, inclusieve economie en samenleving - waartoe de SDG's ook het (financiële) bedrijfsleven oproepen – laat de praktijk zien dat deze koers een steeds belangrijkere factor aan het worden is in de beoordeling van de stabiliteit van financiële instellingen. Financiële toezichthouders zoals DNB verdisconteren dat in toenemende mate in de beoordeling van banken, bijvoorbeeld klimaatrisico's. De SDG's zijn een grote kans om de financiële sector dieper te verbinden met de maatschappelijke uitdagingen van deze tijd.

UN Principles for Responsible Banking

Onlangs werden in Parijs de UN Principles for Responsible Banking (de principes of UN PRB) gepresenteerd. Met deze principes wordt de verbinding met de SDG's en het Akkoord van Parijs versterkt. Banken die de principes onderschrijven worden gevraagd verder te gaan dan het afgeven van een vrijblijvend statement en een plan te presenteren hoe zij zichzelf kunnen

verbeteren ten aanzien van maatschappelijk gewenste positieve impact. Triodos Bank was nauw betrokken bij de totstandkoming van de UN PRB.

EU Sustainable Finance agenda

Hoog op de agenda van de Europese Unie staat het onderwerp Sustainable Finance. Recentelijk aanvaardde de Ecofin nieuwe regels voor banken (CRD5/CRR2). Onderdeel van dit pakket betreft de mogelijkheid dat toezichthouders van individuele instellingen hogere kapitaalbuffers verlangen bij onvoldoende risicobeheersing rondom klimaatimpact op portefeuilles ('Pillar 2'). Daarnaast zijn momenteel diverse Brusselse dossiers aan de orde (zorgplicht, openbaarmaking, taxonomie, etc.) die kort samengevat grip op en informatie over maatschappelijke impact van financiële producten en diensten moeten bevorderen. Triodos Bank draagt graag bij aan deze ontwikkelingen door het delen van onze praktijkervaring. Wij verwelkomen het bankenpakket als een stap vooruit. Het vervolg zou moeten voorzien in een automatische opslag op kapitaal ('Pillar 1') in geval van fossiele overexposure. Wat betreft de lopende discussie over taxonomie zien wij het risico dat hier uitsluitend gefocust wordt op 'groene' definities, terwijl juist identificatie van fossiele risico's nu urgent is.

Nederland: Klimaatakkoord

Er zijn ook kansen in het lopende onderhandelingsproces rondom het Klimaatakkoord. Triodos Bank pleit voor een sterk commitment van de Nederlandse financiële sector aan de emissiereductiedoelen van dit akkoord. De noodzakelijke transitie die met het Klimaatakkoord wordt beoogd vraagt ruimhartige medewerking van de financiële sector inzake groene financiering, en daarnaast ook duidelijke afspraken over het afbouwen van bestaande fossiele portefeuilles. Het tweede rapport van het Platform Carbon Accounting Financials (van een groep financiële instellingen onder leiding van ASN/De Volksbank) dat onlangs aan de Kamer is aangeboden, geeft nader inzicht in de methodiek die verschillende financiële instellingen, waaronder Triodos Bank, willen benutten om de carbon footprint van portefeuilles te berekenen. In het Klimaatakkoord zou dit initiatief verzilverd dienen te worden, voorzien van een helder commitment van financiële instellingen om deze footprint te verlagen (op basis van bijvoorbeeld science base targets). Dit is cruciaal voor een voortvarende transitie naar een CO2-arme economie en samenleving en draagt bij aan verminderen van risico's bij de instellingen.

Wij moedigen Kamer en kabinet aan deze maatschappelijke agenda als centrale oriëntatie te kiezen bij het formuleren van een toekomstagenda voor de (Nederlandse) financiële sector.

Stabiliteit, veerkracht, dienstbaarheid en toezicht

Om de stabiliteit van de financiële sector verder te versterken, geven wij voorts de volgende punten in overweging:

- Tien jaar na de financiële crisis van 2008 is het (mondiale) volume van schulden in relatie tot de omvang van de economie groter dan ooit tevoren. Dat is een potentiële bron van instabiliteit. Er is daarnaast sprake van een structureel overschot van besparingen dat samenhangt met de vergrijzing in de OESO-landen, wat naast het bijzonder ruime monetaire beleid van centrale banken een drukkend effect heeft op de rente en – bij gebrek aan voldoende investeringsmogelijkheden – in verschillende landen en regio's bijdraagt aan inflatie van vermogenstitels (aandelen, vastgoed). De financiële cyclus vertoont grote(re) volatiliteit, zoals ook verwoord in het rapport "Werk in uitvoering" d.d. juni 2018 van het Sustainable Finance Lab. Dat is ook voor Nederland, dat een zeer grote financiële sector kent, een uitdaging.
- Het beperken van risico's van schuld en volatiliteit is niet eenvoudig. Diversificatie in financiering (meer eigen vermogen van bedrijven en huishoudens), beheersing van

schulden en een effectieve balans in omgang met afwikkeling van problematische schulden zijn hier relevante opties voor beleidsmakers en toezichthouders. Bovendien zijn de duurzame transitie van de economie en de invloed van digitale technologie op het financiële stelsel niet zonder risico's. Ook daarom is het relevant dat bedrijven en banken terug moeten kunnen vallen op een stevige buffer. Fiscale stimulering van financiering met vreemd vermogen is ongewenst en verdient beperking. Een goed voorbeeld hiervan is de thin-cap regel.

- De beleidsreactie op de financiële crisis van 2008 is ingrijpend geweest. Er is echter ruimte voor aanpassing en verbetering. Een gezonde marktordening en governance, adequate kapitalisatie en effectief (niet noodzakelijk meer) toezicht zijn hier de aangrijpingspunten.
 - Een divers financieringslandschap is een belangrijke pijler van een stabiel en effectief financieel stelsel. Dat betreft naast type financiering (schuld/eigen vermogen, grote/kleine, gespecialiseerde/universele instellingen) ook het bestuursmodel van financiële instellingen. Een bankensector die in overheersende mate door aandeelhouderswaarde wordt gedreven is geen aanbeveling. De hoge rendementen die aan aandeelhouders (moeten) worden beloofd, verminderen de gewenste lange termijn oriëntatie van financiers en dragen bij aan onnodige risico's.
 - Triodos Bank heeft sinds haar oprichting in 1980 haar aandelen gecertificeerd. De Stichting Administratiekantoor Aandelen Triodos Bank die de Triodos Bank aandelen beheert, kent een onafhankelijk bestuur die bij uitoefening van haar stemrecht de belangen van de aandeelhouders behartigd én de belangen en continuïteit van de organisatie zelf én de maatschappelijke missie van de bank. Dat is zo vastgelegd en in de praktijk werkt dat prima. De adviescommissie Toekomst Banken (Commissie Maas) heeft in haar advies rapport "Naar herstel van vertrouwen" d.d. april 2009 zinnige aanbevelingen gegeven voor de aandeelhoudersstructuur en governance van banken die in deze richting gaan.
 - Banken vervullen een belangrijke maatschappelijke functie. Met name betalingsverkeer is een onmisbare nutsfunctie. Niet alleen de onvoorwaardelijke beschikbaarheid daarvan, maar ook de veiligheid en risico's op misbruik vragen veel aandacht van banken en toezichthouder. Digitale technologie biedt kansen om routes te verkennen om deze functie te onderscheiden van meer risicovolle activiteiten waarbij PPP's niet moeten worden uitgesloten. Voor een gezonde ordening van de financiële sector is een onderscheid tussen de nutsfunctie(s) en meer risicovolle activiteiten nog steeds actueel.
 - Voldoende kapitalisatie is een belangrijke sleutel tot een stabiel financieel stelsel. Daar is de afgelopen 10 jaar zeker progressie geboekt, maar meer is nodig. Naar de opvatting van Triodos Bank is een bestendige koers naar structureel hogere buffers gewenst, zeker waar sprake is van hoge exposure op fossiele assets. De leverage ratio van Triodos Bank bedraagt al jaren meer dan 8%.
 - Wat betreft organisatie en inrichting van het financieel toezicht is voortgang geboekt. Maar aandacht voor versterking van een divers bankenlandschap en proportionaliteit in het toezicht is nog onvoldoende. Ook risico's van 'near-banking', die een significante impact op het systeem hebben maar buiten de radar vallen van toezicht, verdienen een prominente plaats op de agenda van beleidsmakers en toezichthouders.
- Het is van groot belang dat burgers weerbaar zijn bij grote financiële beslissingen die op hun pad komen. Goed (financieel) onderwijs, ondersteuning van de financiële consument,

zorg voor een ‘de maatschappelijke stem’ in de governance van financiële instellingen zijn hierbij van groot belang.

Integriteit, gedrag en cultuur

Om integer handelen in de financiële sector te bevorderen kan het volgende in overweging worden genomen:

- Naar de opvatting van Triodos Bank draagt een sterke maatschappelijke oriëntatie bij aan integer handelen van financiële instellingen.
- Het bevorderen van een integere cultuur binnen financiële instellingen begint bij de leiding en is de verantwoordelijkheid van een ieder die bij een financiële instelling werkt.
- Diversiteit naar geslacht, achtergrond en expertise binnen bestuur en toezichhoudende functies van financiële instellingen draagt bij aan meer afgewogen en breed gedragen beleid.
- Onverlet de verantwoordelijkheid van de instellingen zelf, kan aandacht van toezichhouders daarbij helpen.
- Prikkels door middel van bonussen en andere vormen van variabele beloning om meer rendement te realiseren, bevelen wij niet aan. Het conflicteert ons inziens met de maatschappelijke rol die banken dienen te vervullen.
- Een beheerste ontwikkeling van beloningen is relevant voor herstel van maatschappelijk vertrouwen. Het vaststellen van een gewenste beloningsverhouding tussen de leiding en het gemiddelde van de instelling en daarover te rapporteren zijn hier belangrijk instrumenten. Triodos Bank doet dit zelf ook.
- Bij de afwikkeling van de overheidsinterventies sinds de financiële crisis staat – op zich begrijpelijk – het optimaliseren van aandeelhouderswaarde centraal ten einde een maximale bijdrage voor de schatkist te realiseren en eerder ingezette belastingmiddelen terug te verdienen. Triodos Bank pleit ervoor om hier maatschappelijk rendement nadrukkelijk mee te wegen bij de verdere afwikkeling.

Triodos Bank
11 december 2018